

Грипът като социално значимо заболяване и неговото етиологично лечение

Д-р Емил Манов

КПВБ, МБАЛ "Александровска"

Грипът е заболяване, което се причинява от инфлуенца вирусите тип А и В. Обикновено те засягат горните и долните дихателни пътища. Не са редки обаче и случаите на увреждане и на други органи и системи. Грипът в световен мащаб се асоциира със значителна заболеваемост и смъртност, поради което представлява сериозен медико-социален проблем.

Историческата му слава е зловеща. През 1918 г. по време на пандемията с испански грип загиват над 20 милиона души по света; през 1957 г. от азиатски грип загиват над 2 милиона души, а през 1968-1969 г. грипът Хонг-Конг става причина за смъртта на повече от 1 милион души.

Епидемиология

Грипът и предизвиканите от него усложнения са доминиращият здравен проблем за българското население през студения сезон - от края на октомври до края на април. Силно контагиозната му природа довежда до сезонни епидемии, траещи обикновено 6 до 8 седмици и причиняващи ексцесивна заболеваемост и смъртност.

Въпреки прилаганата профилактика с противогрипни ваксини, грипът продължава да бъде най-честото инфекциозно заболяване. Ежегодно от грип боледуват между 20 и 40% от населението, а високата грипна заболеваемост представлява между 30% и 70% от всички случаи на временна нетрудоспособност в страната. С извънредна медико-социална значимост са високият процент на асоциираните с грипното заболяване усложнения – инфекции на долните дихателни пътища и най-вече пневмонии, както и завишените хоспитализации и смъртност по време на епидемии. Те са особено чести сред така наречения рисков контингент, а именно: деца, възрастни над 65 години, хора със захарен диабет, пациенти с хронични сърдечни заболявания, болни с хронични пулмопатии (ХОББ, бронхиектазна болест, бронхиална астма), болни на лечение с кортикостероиди и др.

При високо рисковите групи грипната инфекция може да има и фатален изход. При болни

със сърдечно-съдови и респираторни заболявания смъртността по време на грипна епидемия може да нарастне до 870 души на всеки 100 000 население. Например в Германия смъртността при епидемия достига до 15 000 души, в САЩ - 20 000, а в Англия - 12 000.

Предвид епидемиологичните наблюдения, че грипните пандемии се повтарят на всеки 35-40 години, учени и изследователи считат, че човечеството е на ръба на нова инфлуенца-пандемия.

Фармакоикономика

Всяка година до 100 милиона души заболяват от грип само в северното полукуло. Средно 1 на 10 възрастни и 1 на 3 деца ежегодно се заразяват с грип. От децата, заразени с грип, едно на всеки 3 развива остър отит и при повече от 1% от тях се налага хоспитализация поради сериозно усложнение. Съществуват неопровержими доказателства, че грипът е заболяване, консумиращо много допълнителни здравни и социални разходи поради:

- повишаване на броя на първичните лекарски и специализираните консултации;
- значително завишения брой хоспитализации по време на епидемия;
- честите и сериозни клинични усложнения, особено сред рисковите контингенти;
- увеличеното изписване на лекарства - най-вече антибиотици и антипиретици;
- рязкото покачване на случаите с временна нетрудоспособност и отсъствия от работа.

Във Франция разходите на здравеопазването при грипна епидемия надвишават 300 млн. щ.д.; в САЩ надхвърлят 1 милиард и 400 милиона средно за всеки сезон, а за Азия възлизат на повече от 1 милиард и 500 млн. за сезон.

Първичните прегледи нарастват до 450% по време на сезонните грипни епидемии.

В Англия 60 до 70% от консултациите по повод заболяване от грип се асоциират с изписване на медикаменти, като около 45% са за антибиотици, които не повлияват инфлуенца вируса.

Поради временната нетрудоспособност на заболяемите, грипът представлява огромен икономически товар за всяка страна. Отсъствията от работа довеждат ежегодно до загуби, които за САЩ са около 14,5 милиарда, за Англия - около 10 милиарда, за Франция - около 2 милиарда, а за Азия - около 6,6 милиарда.

Средният период на отсъствие от работа поради заболяване от грип е 3 до 7 дни. След завръщане на работа 80% от преживелите грип са с намалена работоспособност.

Протичане

Въпреки вариациите в клиничното протичане на грипа, основните симптоми като фебрилитет, астено-адинамия, артралгии и миалгии, са добре известни. С оглед провеждането на етиологично лечение, е от изключителна важност грипът да бъде разграничен от другите възпалителни заболявания на горните дихателни пътища, обобщавани в придобилото гражданствено понятие "настинка". Основните разлики в протичането са представени в табл. 1.

Глобални мерки за борба с грипа

До скоро мерките, които се вземаха спрямо това заболяване, не можеха да го повлияят адекватно и да ограничат неговата здравна и социална значимост. Понастоящем борбата с грипа включва:

1. подобрени епидемиологични техники на наблюдение;
2. масови програми за ваксинация;
3. въвеждане на нови медикаменти, влияещи директно върху грипния вирус.

Считайки, че новата грипна епидемия може да се прояви със същите опустошаващи ефекти като тази от 1918 г., СЗО още през 1947 г. е взела решение да се създаде глобална програма за наблюдение на грипа. Тази програма е допринесла за по-доброто разбиране на неговата епидемиология и осигурява информация за това кои грипни ваксини са подходящи всяка година за двете полукълба. И въпреки това пред епидемиолозите стоят още много нерешени въпроси. Така например все още не са известни резервоарите на грипа и неговото движение извън епидемиите.

Ваксинацията е едно от средствата за контрол върху разпространението на грипа сред населението и се препоръчва основно при всички

високо-рискови групи. Добре известно е обаче, че честите мутации на инфлуенца вирусите пречат на човека да изгради специфичен имунитет срещу циркулиращите сезонни щамове. Това е и причината, поради която грипната заболеваемост и смъртност остават високи, въпреки провежданите ваксинации сред големи групи от населението. Този факт е достатъчно демонстративен за нуждата от различен тип профилактика, както и от нова и ефективна терапия.

Противогрипната ваксинацията активира имунитета, докато новите медикаменти – специфичните инхибитори на инфлуенца вирусите тип А и В, предлагат високоефективни терапевтични решения, позволяващи хората да се възстановяват по-бързо от грипа, да развиват по-малко фатални усложнения и да ограничават разпространението му сред обществото.

Лечение

Борбата с грипа получи съвсем нови перспективи с откриването и въвеждането в клиничната практика на лекарствени средства за етиологичното му повлияване.

До скоро тази лекарствена група беше представена у нас единствено от Remantadin. Използването му обаче като средство за лечение на грип се лимитира от особености като: ефективен единствено срещу инфлуенца вирусите от тип А, сложна и изискваща промяна на дозировката терапевтична схема, невъзможност за комбиниране с парацетамол и ацетизал, които на свой ред са основните средства за симптоматично повлияване на грипа, възможни прояви от страна на ЦНС, което го прави неудачен за употреба при шофиране и работа с машини. Тези и някои други недостатъци са избегнати при Tamiflu® (Oseltamivir) на швейцарската фармацевтична компания Hoffmann-La Roche.

Tamiflu® е предназначен за лечение и профилактика на грип при възрастни и деца над 1 година със симптоми, типични за грип, когато грипният вирус циркулира в обществото.

Активният му метаболит е селективен инхибитор на невраминидазните ензими на грипния вирус, които представляват глюкопротеини, намиращи се върху повърхността на вируса. Вирусната невраминидаза е необходима за освобождаването на новообразуваните вирусни час-

Признаци и симптоми	Грип	Настинка
Начало	Внезапно	Постепенно
Температура/Втрисане	Постоянни, продължават 3-4 дни	Редки
Кашлица	Суха, може да бъде тежка	По-рядка, лека до умерена
Главоболие	Силно	Рядко
Мускулни болки	Постоянни, тежки	Леки
Умора/Слабост	Постоянни, продължават 2-3 седмици	Леки

табл. 1

мици от заразените клетки и по-нататъшно-то разпространение на инфекцията в организма.

Основните клинични ефекти на Tamiflu® са:

- намаляване на продължителността на симптомите на грип, причинен от инфлуенца вируси тип А и В;
- намаляване на тежестта на симптомите на грип;
- сигнификантно намаляване на вторичните усложнения на грип;

Описаните ефекти са верифицирани в множество репрезентативни проучвания. По данни на:

- Aoki FY и сътр. ранното лечение (в първите 12 часа) с Tamiflu® спомага за бързото постигане на терапевтичен резултат, като намалява продължителността на инфекцията с 74,6 часа (три дни).
- Whitley и сътр. оралната терапия с Tamiflu® е ефикасна и добре се понася от децата. Тя намалява средната продължителност на заболяването с 36 часа.
- Kaiser Let и сътр., Tamiflu® при грип намалява вторичните инфекции на долните дихателни пътища, употребата на антибиотици (с 55%) и хоспитализациите както при рискови, така и при нерискови индивиди.
- Sander B., Gylmark M., Morris J., лечението с Tamiflu®, започнато през първите 38 часа, намалява продължителността на боледуване и позволява по-бързо възстановяване и връщане към обичайните задължения средно с 2,2 дни.

Акценти, касаещи приложението на Tamiflu®:

Лечението трябва да започне през първите два дни от началото на оплакванията. Дозира се по следния начин: при възрастни и деца над 13 г. - 2x1 таблетка от 75 мг в продължение на 5 дни; при деца от 1 до 13 г. - 2 мг на kg тегло от готова суспензия:

1. При правилно поставена клинична диагноза

2. Tamiflu® е единственият противогрипен препарат, който може да бъде използван и при деца;
3. Отличава се с много добра поносимост;
4. Може да бъде съчетаван с редица други медикаменти като: антипиретици, нестероидни противовъзпалителни средства, антибиотици и др.
5. Подходящ е и за профилактика на грип, особено когато епидемията е причинена от нов щам, който не е застъпен във ваксиналната комбинация. В тези случаи се прилага схемата 10 дни по 1 таблетка от 75 мг дневно (за възрастни и деца над 13 години).

Заклучение

Инфлуенца вирусът е опасен и въпреки програмите за ваксиниране. Той продължава да предизвиква човека всяка зима, засягайки 1 на всеки 10 възрастни и 1 на всеки 3 деца. Половината от засегнатите развиват различни усложнения, като при ¼ от тях тези усложнения са очаквани, тъй като става въпрос за рисков контингент. Грипната инфекция поставя значителни изисквания към ресурса на здравеопазването и допълнително натоварва бюджета му. Освен това тя влошава качеството на живот на пациентите и затруднява достъпа до медицински услуги за населението предвид претоварването на здравната мрежа по време на епидемия.

Tamiflu®, използван в терапевтична или в профилактична схема, е съвременната алтернатива в борбата с грип. Той позволява социално-икономическата и здравната му цена да бъдат съществено редуцирани чрез намаляване на тежестта и продължителността на заболяването, намаляване на броя на усложненията и хоспитализациите, намаляване на количеството на изписвани медикаменти (особено на антибиотици), намаляване на временната нетрудоспособност, както и ограничаване на разпространението на грипния вирус в обществото.



Tamiflu®
oseltamivir